

Drs. Bernadette Sanders, Maart 2022

TOS Checklist docenten

Kinderen met TOS zijn normaal begaafde leerlingen die moeite hebben met het begrijpen van gesproken en geschreven taal. Ze begrijpen daardoor de auditieve en schriftelijke vragen niet en hebben moeite met het formuleren van hun antwoorden. Hun (verbale) werkgeheugen is zwak en veel leerlingen met TOS hebben een trage informatieverwerking. Dit betekent dat deze leerlingen woordvindingsproblemen ervaren, meer tijd nodig hebben, begrip m.b.t. hun belemmering en ondersteuning.

Voor de les

- Ken de ondersteuningsbehoefte van de leerling met TOS.
- Bied een faciliteitenkaart (zie onderaan) met de ondersteuningsbehoefte van de leerling.
- Bied digitale toetsen die eventueel op de laptop kunnen worden voorgelezen.
- Maak een gevisualiseerd stappenplan voor complexere taken. Verdeel complexe taken in deeltaken.
- De leerlingen hebben extra tijd nodig om een antwoord te formuleren, er zijn problemen met ad-hoc antwoorden geven. Bied extra tijd.

Tijdens de les

- Model de denkstappen die je neemt tijdens de uitleg.
- Hou de instructie kort en concreet.
- Wees je bewust van de nieuwe woorden die je aanbiedt in een les.
- Geef verlengde instructie indien nodig.

- Bied visuele ondersteuning tijdens de instructie.
- Zet huiswerk op het digitale bord en in een planner voor de leerling. Mail de leerling het huiswerk in een overzichtelijk schema. Hier hebben meer leerlingen mogelijk baat bij.
- Gebruik een stappenplan begrijpend lezen bij een nieuwe tekst.
- Maak samen met de leerlingen een woordweb/mindmap bij het aanbieden van een nieuwe tekst/ hoofdstuk.
- Leg de nieuwe begrippen (vaktaal) en de schooltaalwoorden uit met visuele ondersteuning en veel herhaling.
- Laat leerlingen oefenen met de begrippen m.b.v. filmpjes, woordkaartjes, WRTS.nl etc.
- Geef antwoordbladen aan leerlingen zodat het huiswerk optimaal wordt nagekeken.
- Bespreek de fouten van toetsen. Vaak zijn vragen verkeerd begrepen en leert de leerling van zijn fouten voor een volgende toets.

Verslagen, werkstukken en spreekbeurten

- Leer de leerlingen gebruik te maken van 'wie', 'wat', 'waar', 'wanneer' en 'hoe', om structuur te bieden aan de tekst.
- Geef leerlingen met TOS de ruimte om te spieken op een spiekbriefje bij spreekbeurten.
- Wees je bewust van het feit dat leerlingen onvoldoende goedlopende zinnen kunnen formuleren. Beoordeel ze daar niet op als het geen Nederlandse toets is.

Na de les of na een instructie

- Bespreek de fouten na een toets met de individuele leerling.
- Weet dat niet elke leerling zelfstandig om uitleg zal/ kan vragen.
- Controleer of de leerling hulpvragen heeft of de instructie begrepen heeft.

Bij toetsen

- Leg complexe vragen in de toetsen uit, want leerlingen met TOS (en ook andere leerlingen) begrijpen de vraagstelling vaak niet zoals bij figuurlijk taalgebruik, dubbele ontkenningen, schooltaalwoorden.
- Maak ruimte voor de leerlingen om tijdens de toets om verduidelijking te vragen met betrekking tot de vraagstelling. Ze vragen niet om het antwoord, maar om verheldering van de vraag.
- Wees je bewust van wat je toetst.
- Laat de leerling gebruik maken van een formulekaart bij economie, wiskunde en rekenen. Zij kunnen deze strategie niet onthouden en vervolgens dan juist toepassen. Vraag je af wat je wil testen.
- Geef 25% extra tijd.
- Toon vertrouwen in de capaciteiten van de leerling.

Voorbeeld faciliteitenkaart

TaalOntwikkelingsStoornis (TOS)

Hulpkaart van:

Dit betekent dat ik problemen heb bij het uiten van taal en ook vaak met het begrijpen van taal.

Ik heb moeite met:

- o Het begrijpen van moeilijke woorden
- o Plannen van opdrachten
- o Gelijk antwoord moeten geven
- o Hardop voorlezen
- o Het volgen van (complexe) instructie
- o Begrijpen van complexe teksten
- o Notities maken en luisteren
- o Zinsopbouw en grammatica
- o Klassikaal huiswerk nakijken

Er is afgesproken dat ik:

- o Extra tijd krijg om een tekst te lezen
- o Extra tijd krijg om een toets te maken
- o Om verduidelijking van de vraagstelling bij toetsen en repetities mag vragen
- o Voorleessoftware mag gebruiken
- o Gebruik mag maken van de laptop
- o Gebruik mag maken van steunkaarten
- o Gebruik mag maken van een woordenboek (behalve als woordkennis getoetst wordt)

Mijn persoonlijke wensen:

- o Visuele ondersteuning, zoals beeldscherm/ uitgeprinte aantekeningen, of bijvoorbeeld PowerPoint
- o Huiswerk duidelijk op het bord of internet.
- o Rustig en duidelijk spreken.
- o Extra denktijd.
- o Gebruik van nakijkbladen.
- o Herhaling van instructie indien nodig

Meer informatie TOS in het voortgezet onderwijs en mbo.

www.smartonderwijs.nl

